

5 ญี่ปุ่น (Japanese) ชาวญี่ปุ่นเริ่มแรกเข้ามาปีนังเพื่อทำการค้า งานช่าง หรือนักผจญภัย แต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อคาบสมุทรมาลายูพัฒนาเหมือนแร่ เกษตรกรรม ซึ่งสร้างผลประโยชน์มากมายเป็นที่ดึงดูดชาวญี่ปุ่นมากขึ้น โดยเข้ามาเป็นผู้จัดการ นักการเงิน หรืองานพาณิชย์กรรมอื่นๆ โดยเฉพาะในช่วงอุตสาหกรรมแร่ และยางพาราเฟื่องฟู

6 พม่า (Burmese) จากการที่ประเทศพม่าอยู่ไม่ไกลจากปีนังมากนัก จึงเดินทางเข้ามาค้าขายอยู่ในปีนังโดยง่าย เกิดการอพยพถิ่นฐานเข้ามาอย่างถาวร มีเอกสารบันทึกไว้ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1871 ว่า หญิงชาวพม่าที่เข้ามาส่วนใหญ่มืออาชีพปลูกพืช อยู่บริเวณเกาะปูเลา ตีกุส หญิงเหล่านี้ใส่เสื้อผ้าแบบยอนหนา (Nyonya) นิยมแต่งงานกับชาวสยาม ชาวจีน มีใบหน้ายาว จมูกคม การแต่งกายดูสะอาดสะอ้านมากกว่าชาวจีนอพยพ มรดกที่เหลือไว้เป็นหลักฐานคือวัดธรรมิกการาม ซึ่งเป็นวัดในพุทธศาสนาแบบพม่า ตั้งอยู่ตรงข้ามกับวัดไทย สร้างขึ้นราว ค.ศ. 1805

ชาติต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นอาจถือเป็นชนกลุ่มน้อย และส่วนใหญ่ถูกผสมกลมกลืนกับชาวมาเลย์ คงเหลือแต่กลุ่มคนที่เป็นสังคมใหญ่และมีวัฒนธรรมเด่นชัด 3 กลุ่ม ซึ่งถือเป็นพลเมืองหลัก ผู้สร้างความเจริญให้กับปีนัง ได้แก่

1 กลุ่มชาวมาเลย์ กลุ่มนี้เป็นชาวมุสลิม พูดภาษาและมีวัฒนธรรมแบบมาเลย์พื้นเมือง เริ่มต้นอพยพมาจากเคดาห์ จากมินางกาเบาของเกาะสุมาตรา และทางใต้ของไทย ซึ่งอาจมีโครงสร้างรากเหง้ามาตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ส่วนใหญ่มืออาชีพทำไร่ ต่อเรือและประมง

2 กลุ่มชาวอินเดีย ส่วนใหญ่มาจากแคว้นทมิฬนาฑูทางตอนใต้ของอินเดีย ส่วนใหญ่เป็นชาวฮินดู รองลงมาเป็นมุสลิม และอาจมีพุทธ คริสต์ สิกข์ปะปนอยู่ด้วย แต่ละกลุ่มจึงมีภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมของตนเอง การอพยพครั้งแรกๆ มาพร้อมกับไลท์ชาวอังกฤษในฐานะลูกเรือที่ติดตามมาด้วยเมื่อครั้งบุกเบิกปีนัง ชาวอินเดียจึงเป็นกำลังสำคัญของการสร้างบ้านแปลงเมืองช่วงแรกๆ อาจเข้ามาเป็นเสมียนหน่วยงานราชการ นายทุนเงินกู้ พ่อค้า เป็นช่างก่อสร้าง ช่างตกแต่งบ้านเรือน ด้วยเหตุนี้บางครั้งจึงเรียกว่าสถาปัตยกรรมตะวันตก ที่ปรับเข้ากับรสนิยมแบบอินเดียมาก่อนว่า “แองโกล อินเดีย สไตล์ (Anglo Indian Style)”

3 กลุ่มชาวจีน กลุ่มนี้นับว่าเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด มีบทบาทต่อการค้า การพาณิชย์อยู่ในปีนังตลอดจนถึงปัจจุบัน ชาวจีนปีนังๆ ทำการค้าเงินเจริญรุ่งเรืองอยู่ในเคดาห์มาก่อน เมื่อปีนังเปิดเป็นเมืองท่าเสรีในเครือจักรภพอังกฤษ จึงย้ายมาอยู่เกาะปีนังบริเวณจอร์จทาวน์ ชาวจีนได้แต่งงานกับชาวมาเลย์ จนเกิดเป็นลูกผสมเรียกว่า “บ๊าบ๊า” (ผู้ชาย) และยอนหนา (ผู้หญิง) ชาวจีนเหล่านี้พยายามปรับตัวเข้ากับท้องถิ่น โดยเรียกวัฒนธรรมแบบนี้ว่า “ปรานากัน (Peranakan Culture)” เช่นเดียวกับที่มะละกา แต่ยังคงนับถือพุทธศาสนา แบบมหายาน ขงจื้อ และเต๋าเช่นเดียวกับชาวจีนที่เข้ามาสู่คาบสมุทรมาลายูส่วนอื่นๆ

ความเจริญรุ่งเรืองของปีนังระชนั้นเป็นที่ดึงดูดใจชาวจีนทั่วสารทิศ โดยเฉพาะจีนแผ่นดินใหญ่ โดยในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชาวจีนจากมณฑลฝูเจี้ยน จากมณฑลกว๋างตุ้งอพยพเข้ามา มาก เพื่อประกอบการค้า หลังจากนั้นเข้ามาอีกระลอกใหญ่ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่ช่วงนี้ส่วนใหญ่เข้ามารับใช้แรงงานเหมืองแร่ เนื่องจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่กำลังเติบโต มีทั้งชาวจีนที่ตั้งใจเข้ามาตั้งหลักแหล่งถาวร และที่เข้ามาทำงานชั่วคราว จึงอาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. Lao Keh (Old guests) ถือเป็นจีนกลุ่มใหญ่ที่อพยพเข้ามาตั้งรกราก ประกอบด้วยข่าบ่า และยอนหย่า ซึ่งปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมมาเลย์แล้วที่เรียกว่าปรานากัน
2. Sin Keh (New guests) หมายถึง จีนช่วงหลัง ซึ่งเป็นกลุ่มน้อย กลุ่มนี้ตั้งใจเข้ามาโดยคิดฝันสักวันหนึ่งจะต้องกลับจีนแผ่นดินใหญ่บ้านเกิด แต่ด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปจึงต้องปักหลักอยู่อย่างถาวร พวกเขาเรียกตัวเองว่า “หัวเหียว (Hau quio)” หรือจีนโพ้นทะเล

4.2.2 สถาปัตยกรรมในปีนัง

ปีนังเป็นแหล่งรวมของสถาปัตยกรรมหลายรูปแบบ อันเนื่องจากมีกลุ่มชนหลายเชื้อชาติ โดยเฉพาะจอร์เจทาวน์นับเป็นแหล่งก่อสร้างใหญ่มาก มีอาคารของชาวจีนเก่าแก่จำนวนมาก อายุตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ความรุ่งเรืองในงานก่อสร้างส่งผลให้ภูเก็จและที่อื่นๆ รับอิทธิพลนี้ด้วย

อาคารบ้านเรือนในปีนังเริ่มแรกคงเป็นแบบมาเลย์พื้นเมือง ที่ใช้เสาไม้และหลังคาจากซึ่งพบร่องรอยอยู่บ้างบริเวณนิบง ปาล์ม (Nibong Palm) แม้แต่บ้านของไลท์ระยะแรกสร้างตามแบบพื้นเมือง เมื่อไลท์ได้สร้างป้อมคอนวอลล์ลิส (Cornwallis Fort) และเมืองจอร์เจทาวน์ งานก่อสร้างด้วยอิฐได้รับความนิยมอย่างมาก เขาเป็นผู้นำช่างก่ออิฐชาวอินเดียและชาวจีนเข้ามา และตั้งบริษัทคินส์ (Company's Kilns) เพื่อผลิตวัสดุก่อสร้างโดยเฉพาะ พร้อมเกณฑ์แรงงานจากเบงกอลเข้ามาสร้างสถานที่ราชการ สร้างถนน บ้างเป็นชาวอินเดียได้ที่เข้ามาทำงานเพื่อชดใช้ความคิด อาคารราชการหลายแห่งจึงก่อสร้างด้วยอิฐและสวายตามแบบตะวันตก เหมือนย่อส่วนจากอินเดีย แต่ส่วนใหญ่รับเหมาโดยบริษัทของชาวจีน เจ้าพนักงานบริษัทเป็นชาวจีน จึงไม่ยากที่ชาวจีนเหล่านี้จะซึมซับสถาปัตยกรรมตะวันตกจากอินเดียหรือมาเลย์พื้นเมือง หลังจากต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 อาคารก็เริ่มโน้มเอียงมาใช้อิฐแทนเสาไม้ใช้กระเบื้องแทนหลังคาจาก ทำให้รูปแบบสถาปัตยกรรมเปลี่ยนไปตามหน้าที่ใช้สอยและวัฒนธรรมแต่ละชาติที่เข้ามาอยู่ปีนัง ทั้งในประเภทตึกแถว บังกะโล โกดัง ลินค้า หรือศาสนสถาน อย่างไรก็ตามหากต้องการฝึกฝนงานสถาปัตยกรรมตะวันตก สิงคโปร์นับเป็นแหล่งศึกษาใหญ่ที่สุดขณะนั้น โดยตั้งสาขาที่ปีนังด้วย จึงเป็นโอกาสที่ชาวปีนังไม่ต้องไปศึกษาถึงอินเดีย หรืออังกฤษ จนในปี ค.ศ. 1910 สถาปนิกชาวปีนังได้รับการฝึกฝนแบบตะวันตกเป็นครั้งแรกและเริ่มเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยม สถาปนิกเหล่านี้เข้าใจถึงรสนิยมท้องถิ่นโดยง่าย สามารถ

ปรับปรุงเข้ากับสถาปัตยกรรมที่หลากหลายอย่างกลมกลืน ประเพณีการผสมผสานอันหลากหลาย เกิดขึ้นอย่างมั่นคง ดังนั้นจึงนิยมเรียกลักษณะนี้ว่า “Straits Eclecticism Style” ซึ่งหมายถึง รูปแบบผสมผสานที่ปรากฏอยู่บริเวณช่องแคบมะละกา แต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ต้องปิดฉากลงเข้าสู่สถาปัตยกรรมสมัยใหม่เช่นเดียวกับสยาม พม่า จีน และมาเลเซีย

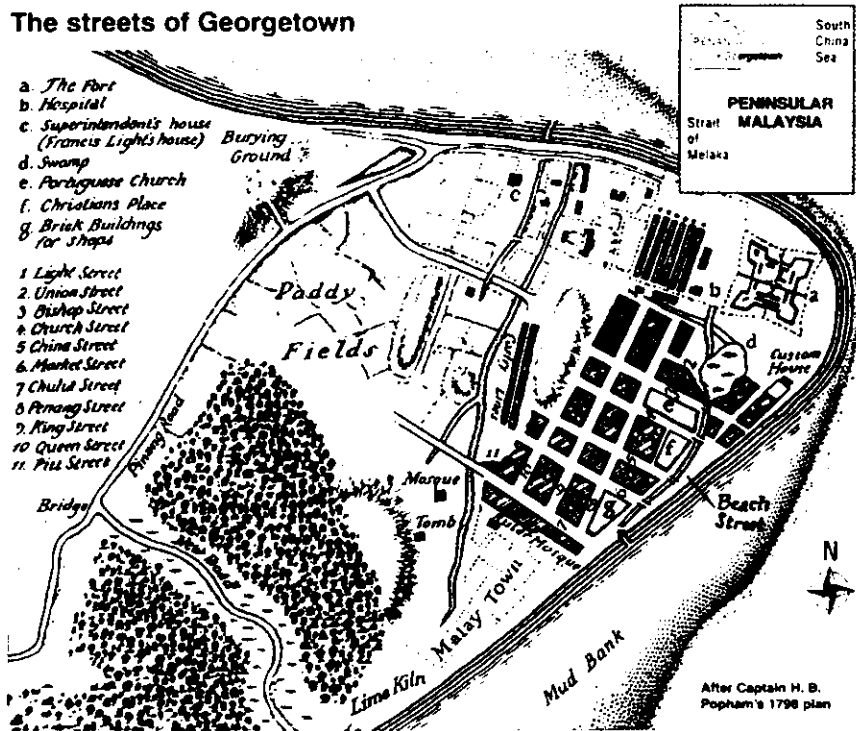
ราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงที่สถาปัตยกรรมตะวันตกถูกกลืนเข้ากับแบบท้องถิ่น เป็นอันสิ้นสุดสถาปัตยกรรมของอังกฤษ ที่หยั่งรากมาตั้งแต่เริ่มแรกสร้างเมือง ความเป็นอยู่ของชาวยุโรปซึ่งจำกัอยู่ในบ้านแบบแองโกล-อินเดียน ถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นแบบมาเลย์เซตร้อน หรือโคโลเนียลบังกะโล (Colonial Bungalow) ชาวจีนที่คุ้นเคยกับการสร้างบ้านและศาสนสถานทางภาคใต้ของจีนปรับเข้ากับรสนิยมใหม่ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังรวมถึงการปรับตัว ด้านเครื่องแต่งกาย อาหาร และพูดเป็นภาษามาเลย์ผสมตะวันตก หากจะศึกษาสถาปัตยกรรมทางคอนไค์ของจีน นอกเหนือจากจีนแผ่นดินใหญ่แล้ว จึงไม่มีที่ใดแล้วเหมาะสมเท่ากับเมืองปีนัง

ปัจจุบันบ้านของชาวมาเลย์ยังจะเห็นร่องรอยอิทธิพลของต่างชาติไม่น้อย เช่น เปิดช่องแสงบนหัวหน้าต่างแบบจอร์เจียน (Georgian fanlights) หน้าต่างยาวจคพื้นแบบ Louvered Window ฐานและบันไดที่ก่อด้วยอิฐอย่างแน่นหนา หลังคาที่สร้างแบบมะนิลาหรือปั้นหย่า

การสร้างเมืองของไคท์เริ่มต้นจากการถางป่า และระบายน้ำสู่หนองบึง สร้างป้อมคอนวอลลิสเป็นด่านหน้ารับการจู่โจมของข้าศึก ป้อมนี้สร้างด้วยอิฐ ภายในกำแพงมีห้องแคบๆ เพดานโค้ง ห้างออกไปจากหลังป้อมราว 2-3 กม. ไคท์วางผังเมืองพร้อมกับตัดถนนต่างๆ ให้เป็นเมืองพาณิชย์ ถนนทอดวางเป็นรูปตารางกริด พร้อมเชื้อเชิญให้ชาติต่างๆ เข้ามาจับจองสร้างบ้านเรือน เช่น บริเวณถนนบิชอป (Bishop) และจีริจา (Gereja) มีชาวยุโรปหรือชาวยูเรเซียนจากภูเก็ตและเคดาห์เข้ามาอาศัย (ถนนบิชอปเดิมเรียกว่า Church street เนื่องจากเคยเป็นที่ตั้งโบสถ์เก่าของปอร์ตุเกีส-ยูเรเซียน) บริเวณถนนไชน่า (china) มีชาวจีนจากเคดาห์และมะละกาเข้ามาอาศัย เนื่องจากชาวจีนนิยมทำการค้า จึงสร้างอาคารแบบกึ่งร้านค้ากึ่งอาศัย (shophouse) ถนนจูเลีย (Julia) เป็นที่อยู่ของชาวอินเดียมุสลิม ซึ่งบางส่วนเข้ามาพร้อมกับบริษัทอีสต์อินเดีย บางส่วนมาจากเคดาห์ ปัจจุบันยังทิ้งมรดกอยู่บ้างเช่น บังกะโล มัสยิด และสุสาน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับที่นิยมในอินเดียใต้ ชาวอินเดียมุสลิมผู้มืบทบาทอย่างมากคือ จูเลียส (Julias) เพราะเข้ามาค้าขายอยู่นานมาก และเป็นคนแรกในปีนังที่เปิดตลาดบาซาร์ (Bazaar) จำหน่ายสินค้าราคาถูก สำหรับถนนพิท (Pitt) ได้สงวนให้เป็นถนนสายศาสนาของชนชาติต่างๆ (*The Encyclopedia of Malaysia Volume 5, 1998 : 64*) ซึ่งปัจจุบันยังคงปรากฏศาสนสถานหลายแห่งบริเวณถนนสายนี้ เช่น โบสถ์คริสต์เซนต์จอร์จ (St George's) ศาลเจ้าแม่กวนอิม วัดฮินดู (Hindu Mahamaiamman Temple) และมัสยิดกัปตัน คลิง (Kapitan Kling) หลังจากไคท์สร้างเมืองคือในปี ค.ศ. 1792 ประชากรปีนังเพิ่มขึ้นและมีชาวจีนติดตามมาอย่างรวดเร็ว

ชาวจีนเหล่านี้ทำงานหนัก แต่มีความสามารถด้านฝีมือ มักทำอาชีพการค้า แม้แต่ตลาดบาซาร์ของ
 ภูเก็ตก็ถูกถือครองโดยชาวจีนในเวลาต่อมา และในช่วงเดียวกันนี้มีการขุดคลองพาดผ่านจากเหนือ
 ลงใต้ทำให้การค้าขายทางเรือสะดวกยิ่งขึ้น ตลาดส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำและทะเล

The streets of Georgetown

ที่มา : The Encyclopedia of
 Malaysia Volume 5.
 1998

ป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะที่เมืองจอร์จทาวน์เต็มไปด้วยสถาปัตยกรรมแบบต่างๆ อย่างหนา
 แน่น สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่มีรูปแบบตึกแถวที่สะท้อนถึงการเข้ามาค้าขายชาวจีน โดยอาจจำแนก
 ตามรูปแบบและอายุได้ดังต่อไปนี้ (Penang Heritage Center, 2004)

1 แบบเริ่มแรก (Early shophouse Style) (ราว ค.ศ. 1800–1850)

ลักษณะทั่วไปเป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นล่างเปิดกว้าง ประตูกว้างจดกำแพงผนังและลึกเข้าไปอา
 เขต (Five-foot way) เป็นแบบเรียบง่าย สัดส่วนค่อนข้างดูเตี้ย ด้านหน้าชั้นบนมักทำแกนไม้แบ่งช่อง
 หน้าต่าง พื้นชั้นบนค้ำยันด้วยเสาเตี้ย ที่ยื่นล้าออกมาคลุมอาเขต เสาอาจทำด้วยไม้หรืออิฐสอปูน
 (ช่วงแรกนิยมใช้ไม้) ขณะที่ยอดเสารองรับคานหลังคาหน้าสุดทำพอดีกับความสูงของช่วงหน้าต่าง
 ผนังอิฐ พื้นฟากชั้นบนเป็นไม้ หลังคากระเบื้อง

2 แบบถ่ายโอนช่วงแรก (Early Transitional Style) (ค.ศ. 1840–1900)

เป็นแบบที่เริ่มปรากฏอิทธิพลตะวันตกและการตกแต่งแบบจีน อาคารอาจมี 2 หรือ 3 ชั้น
 ตกแต่งด้วยลายดอกไม้หรือสัตว์บ้างเล็กน้อย ยอดผนังกำแพงด้านข้างยื่น โทนทึบเรียบแนวเป็น
 ตอนๆ และช่วงบนขยายกว้าง ชั้นบนด้านหน้าก่อผนังอิฐ ต่อขึ้นด้วยแถวหน้าต่างไม้ สัดส่วนอาคาร

ค่อนข้างสูงกว่าแบบแรก คิวผนังวางแนวนอนตามลักษณะของคาน ชั้นล่างนิยมทำช่องแสงคล้ายรูปค้ำควา โครงสร้างอาคารตั้งอยู่บนเสาอิฐและผนังอิฐ ผนังปากชั้นบนเป็นไม้ มุงหลังคากระเบื้อง

3 แบบผสมช่วงแรกบริเวณช่องแคบ (Early Straits Eclectic Style) (ค.ศ. 1890-1920)

เป็นแบบที่ด้านหน้ามีองค์ประกอบตามแนวศิลปะคลาสสิกค่อนข้างมาก โดยปรับเข้ากับห้องแถวธรรมดาตามความเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นจั่วเหนือหน้าต่าง เสาอิง ช่องโค้ง ฐานเสา หินหลัก ยอดโค้ง อาจใช้ทำแขนคอนกรีตเสริมเหล็กยื่นรับชายคา และทำการตกแต่งมากขึ้น ด้านหน้าชั้นบนแบ่งเป็น 2 หรือ 3 ช่วง แต่ละช่วงทำบานหน้าต่างคู่ คีกรีคไม้ ด้านหน้าชั้นล่างลึกเข้าไปเว้นช่องเป็นทางเดินหรืออาเขต โดยจัดให้ประตูอยู่กลาง หน้าต่าง 2 ข้างขนานข้างประตู ทำช่องแสงเหนือหน้าต่างเป็นรูปคล้ายค้ำควาหรือโค้งกลม โครงสร้างอาคารใช้อิฐและคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังอิฐรองรับน้ำหนักคานหลัก (Main Beam) ซึ่งเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังบนและโครงหลังคาทำด้วยไม้

4 แบบผสมช่วงหลังบริเวณช่องแคบ (Late Straits Eclectic Style) (ค.ศ. 1920 – 1940)

ลักษณะทั่วไปยังใช้องค์ประกอบด้านหน้าอาคารเป็นแบบศิลปะคลาสสิกของตะวันตกค่อนข้างมาก แต่เพิ่มการประดับลวดลายดอกไม้ปูนปั้นอย่างหรูหรา ตกแต่งเกือบทุกส่วนอย่างประณีต แผ่กว้างคลุมหน้าอาคาร ชั้นบนแบ่งเป็น 2 หรือ 3 ช่วงหน้าต่าง แต่ละช่วงทำหน้าต่างบานคู่ที่นิยมมากคือ ติดเสาอิงระหว่างช่วงหน้าต่าง ชั้นล่างลึกเข้าไปเว้นช่องทางเดิน ประตูไม้บานคู่อยู่แกนกลาง แบ่งช่องหน้าต่างและช่องแสงทั้งสองข้างอย่างสมดุล โครงสร้างอาคารเป็นผนังอิฐรองรับน้ำหนัก คานหลักซึ่งเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังบนและโครงหลังคาทำด้วยไม้

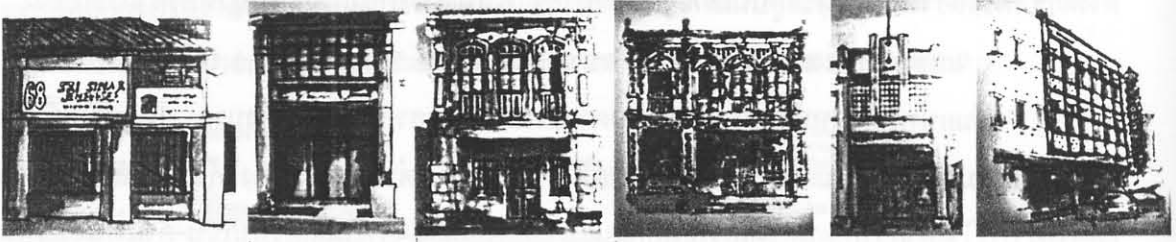
5. แบบอาร์ต เดคโค (Art Deco Style) (ค.ศ. 1930 – 1950)

เป็นแบบที่แตกต่างจากแบบศิลปะคลาสสิก นิยมใช้เส้นตรงเรียบง่ายไม่ว่าแนวตั้งหรือแนวนอนร่วมกับทรงเรขาคณิต แนวเส้นมักวางขนานกันธรรมดา ช่องแสงทำออกมาเป็นสี่เหลี่ยมหรือวงกลม หน้าต่างจัดเป็นกลุ่ม โดยปกติแบ่งเป็น 3 ช่วงหน้าต่าง กรอบและซี่หน้าต่างทำด้วยโลหะและปิดกระจก บางหลังทำกำแพงชายคา และยึดเอียงกันสูงๆ ต่ำๆ ลวดลายตกแต่งมีน้อยมาก เสาคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังอิฐ ผนังชั้นบนและโครงหลังคาเป็นไม้

6 แบบสมัยใหม่ตอนต้น (Early Modern Style) (หลังสงครามโลกครั้งที่ 2)

ส่วนใหญ่มีส่วนประกอบตามแนวนอนและแนวตั้ง สืบทอดจากแบบอาร์ต เดคโค แต่ยึดหน้าที่ใช้สอยเป็นหลักมิใช่เพียงรูปร่างความงามเท่านั้น ตามรสนิยมของสถาปนิกสมัยใหม่ที่เป็นพวกประโยชน์นิยม (Functionalism) ลักษณะนี้มีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง ที่เรียกอีกอย่างว่า “แบบสากล (Internationalism Style)” มักสร้างแบบง่ายๆ คล้ายกล่องสี่เหลี่ยมทรงเรขาคณิต ทำช่องแสงเป็นสี่เหลี่ยมหรือโค้ง หลังคาปรับเป็นคาคฟ้า มีระเบียงเรียบง่าย ถูกทรงหน้าต่างทำด้วยโลหะ โครงสร้างประกอบด้วยเสาคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่ออิฐ

ภาพแสดงแบบต่างๆ ของสถาปัตยกรรมในป็นัง

Early Shophouse Style

Early Transition Style

Early Straits Eclectic Style

Late Straits Eclectic Style

Art Deco

Early Modern Style

4.2.3 ชิโน-พอร์ตูกีสในป็นัง

จากการเผยแพร่อิทธิพลของสถาปัตยกรรมตะวันตกจากอินเดีย และชาวจีนที่มีอยู่มากในป็นัง เป็นสาเหตุให้ลักษณะของเมือง เต็มไปด้วยอาคารแบบผสมระหว่างตะวันตกกับจีนจำนวนมาก ขณะเดียวกันชาติอื่นๆ ที่ร่วมอาศัยอยู่ก็ให้อิทธิพลไม่น้อย จึงเป็นแหล่งใหญ่ที่รูปแบบแอลโกล-อินเดียกันได้ผสมกับวัฒนธรรมจีน มีรูปแบบผสมปนเปกยได้ภูมิศาสตร์และวัสดุท้องถิ่นอย่างป็นัง โดยเฉพาะพ่อค้าจีนบางคน ที่ร่ำรวยจากการค้าแร่ ยางพารา ฝิ่น สุรา หรือสินค้าเบ็ดเตล็ด กลายเป็นผู้มีโอกาสมากกว่าคนอื่นๆ ในสังคม จนสามารถสร้างบ้านเรือนอย่างใหญ่โต นับตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ชาวจีนชั้นนำจำนวนมากละทิ้งบ้านตึกแถวธรรมดาไปสร้างบังกะโลแบบยุโรป ซึ่งถือว่าเป็นบ้านที่มีระดับอยู่ในขณะนั้น บังกะโลเหล่านี้บางครั้งจึงถูกเรียกว่า “แบบเถ้าแก่จีน (Chinese Towkays Style)” จนราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ปรากฏบ้านเดี่ยวแบบบังกะโลหรือคฤหาสน์ที่โอ่อ่าหรูหรา สะท้อนถึงรสนิยมชาวจีนผู้มั่งคั่ง ลักษณะทั่วไปมีรูปแบบตะวันตก ไล่เรียงตามแบบนิยมสมัยวิกตอเรียน แต่ชอบเติมแต่งลวดลายอย่างมาก ทั้งลวดลายตะวันตกและลายจีน ซึ่งพบมากตามอาคารริมถนนเลท (Leith) ถนนนอธาน (Nothan) หรือถนนแมคคาลิสเตอร์ (Macalister) ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนถึง ค.ศ. 1920 จึงนับเป็นมิติใหม่ของชาวจีนผู้มีโอกาสในสังคม อย่างไรก็ตามนอกจากชนชั้นนำแล้ว พวกชนชั้นกลางที่อพยพมาใหม่และมีฐานะพอสมควร ก็นิยมสร้างบ้านระดับกลางที่มีระเบียบ ซึ่งต่อมาเผยแพร่ออกอย่างกว้างขวาง พบมากบริเวณเหนือถนนแมกกาซีน (Magazine) และตะวันตกของถนนป็นัง (Koo So Nin, 2001 : 18-20)

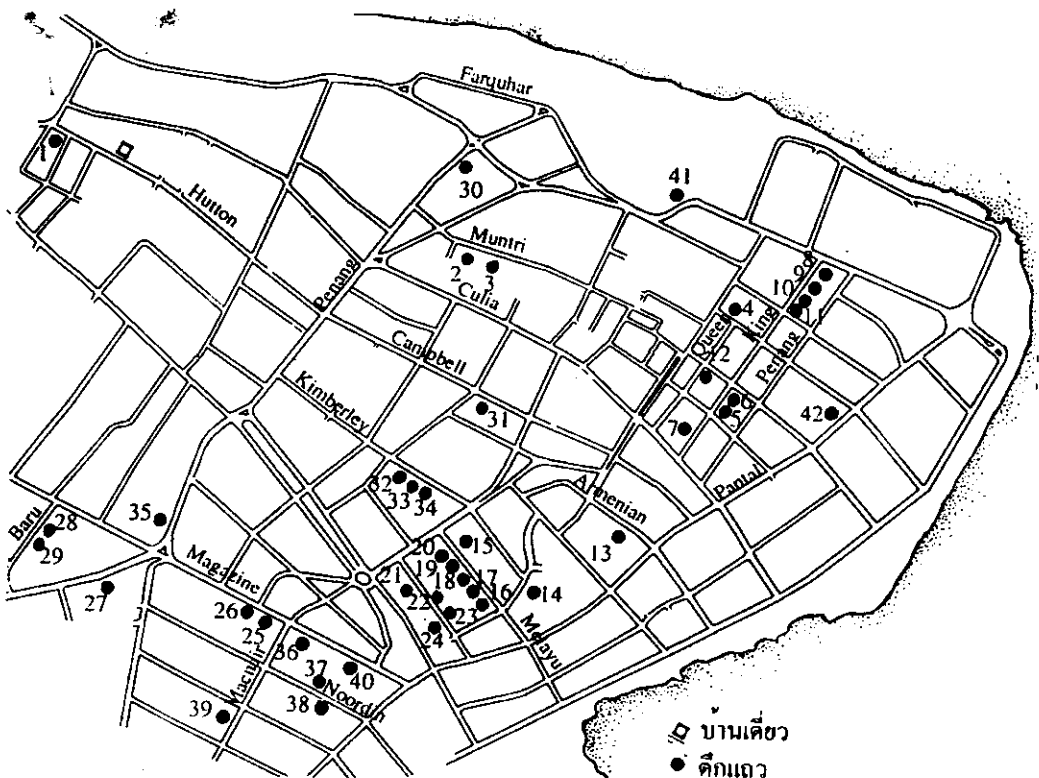
อาคารชิโน-พอร์ตูกีสในป็นัง จึงอาจแบ่งได้ 2 ประเภทคือ ตึกแถวและบ้านเดี่ยว แบบตึกแถวมีลักษณะเป็นบ้านกึ่งร้านค้า (Shophouse) ที่แบ่งออกเป็นห้องตามแนวถนน 2 ข้างทาง ซึ่งพบจำนวนมากตามใจเมืองจอร์จทาวน์ ในช่วงต้นๆ หรือก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 บ้านแบบนี้มีลักษณะเรียบง่าย ยังไกลห่างจากอิทธิพลตะวันตก เป็นของชาวจีนช่วงแรกๆ สำหรับแบบที่ผสมผสานอย่าง

มากพบมากในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 อันเป็นช่วงที่จีนตอนใต้อพยพมาก และจากความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรม ช่วยให้ชาวจีนพัฒนาจอร์จทาวน์เติบโตอย่างรวดเร็ว พวกเขาสร้างบ้านที่เป็นที่พักและประกอบการค้าไว้ด้วยกัน จึงเป็นช่วงที่มีห้องแถวจำนวนมาก พอถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ดึกแถวเหล่านี้ก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขยายไปสู่บริเวณอื่นๆ ชาวจีนเหล่านี้บางพวกเป็นช่างฝีมือ เป็นช่างแกะสลักลงรักปิดทอง ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่และความหนาแน่นของอาคาร ทำให้แต่ละห้องติดต่อกันตามแนวลอน มีทางเชื่อมหรืออาเขตร่วมกัน ทางการจึงต้องเก็บภาษีทุก 20 ฟุตของหน้าร้าน (*The Encyclopedia of Malaysia Volume 5, 1998 : 65*) ด้านหลังดึกแถวหันหลังชนกัน ขุดบ่อน้ำอยู่ในบ้าน ดึกแถวที่มองเห็นเฉพาะด้านหน้าจึงเป็นส่วนที่ใช้ตกแต่งมากที่สุด

4.2.4 ลวดลายตกแต่งหน้าอาคารจีน-ปอร์ตุเกสในปีนัง

ลวดลายตกแต่งพบมากตามอาคารที่สร้างขึ้นราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ลวดลายเหล่านี้ประกอบด้วยลวดลายตามคติความเชื่อแบบจีน และลวดลายตามแบบตะวันตก ลวดลายตะวันตกส่วนใหญ่เป็นแบบคลาสสิก ที่ผสมแรงคลงจากลายปูนปั้นอาระเบสก์ (Arabesque) ตามแบบสถาปัตยกรรมของจักรวรรดิอินเดีย (Koo Su Nin, 2001 : 20) และลายเซรามิกที่ชาวจีนประยุกต์เสียใหม่เป็นลายพันธุ์พฤกษา ปูนปั้นตกแต่งตามหน้าอาคาร

ภาพแสดงแผนที่ตั้งของอาคารตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในปีนัง

อาคารหมายเลข ①

การตกแต่งลวดลายหน้าอาคารปรากฏบริเวณเหนือหน้าต่างและเหนือช่องโค้งเป็นส่วนใหญ่

ลวดลายบนสุดเป็นดอกทับทิมต่อเถา ซึ่งดอกทับทิมเป็นสัญลักษณ์ของการป้องกัน
สิ่งชั่วร้าย ถัดลงมาเป็นลายช่อระย้าต่อกันอย่างเฟื่องอุบะ

อาคารหมายเลข ②

การออกแบบหน้าอาคารจัดประตูอยู่กลาง
มีหน้าต่างขนาดด้านข้างทั้งสอง
เหนือหน้าต่างเป็นช่องแสงซึ่ง
ลักษณะนี้ส่งผลสู่ภูเก็้อย่างมาก

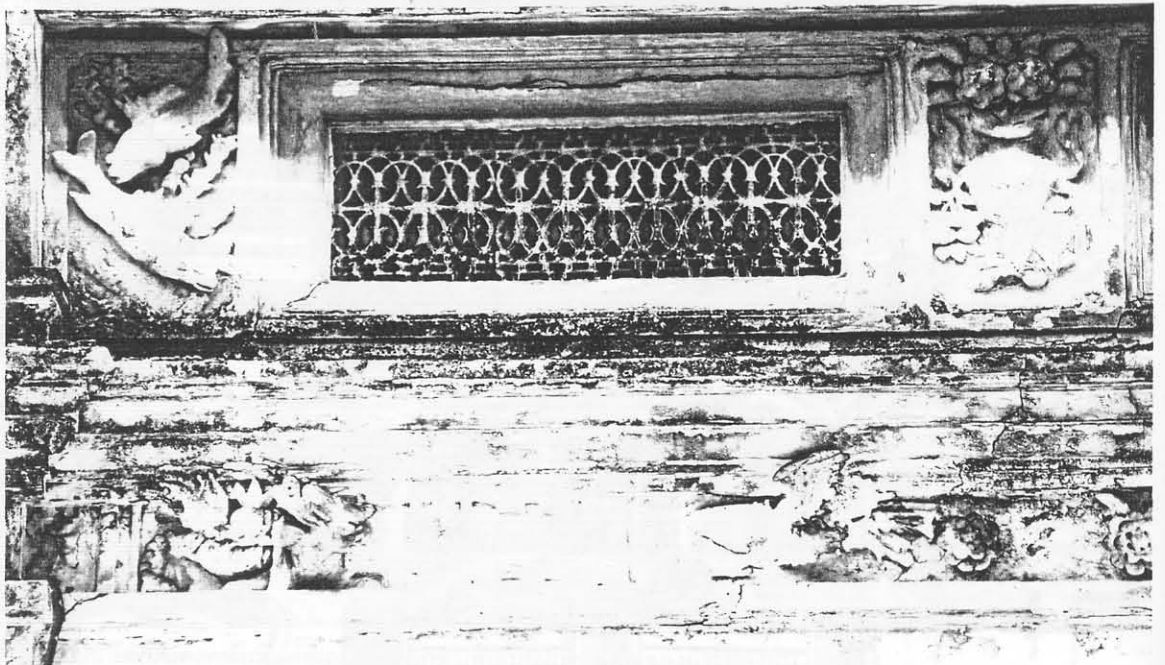
เหนือหน้าต่างกึ่งกลางคือ โคงเป็น
รูปสิงห์มีความหมายถึงการคุ้มครอง
ชีวิต ซ้ายเป็นผลทับทิม มีความหมาย
ถึงมากมาย ขวาเป็นส้มมือหมายถึง
ความยืนยาว

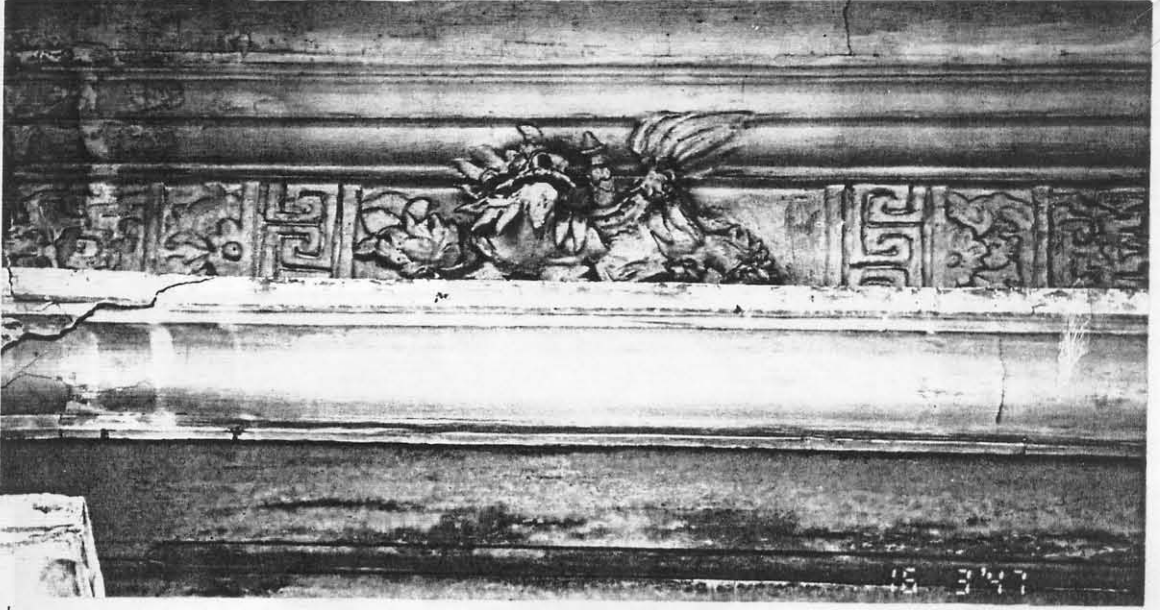
อาคารหมายเลข ③

การตกแต่งลวดลายผสมแบบจีนและ
แบบตะวันตก แบบจีนสังเกตจากลาย
ปูนปั้น แบบตะวันตกสังเกตจากลูกกรง
ระเบียง ซึ่งเป็นเหล็กคัตแบบวิกตอเรียน
แทนลูกกรงปรุแบบจีนดั้งเดิม

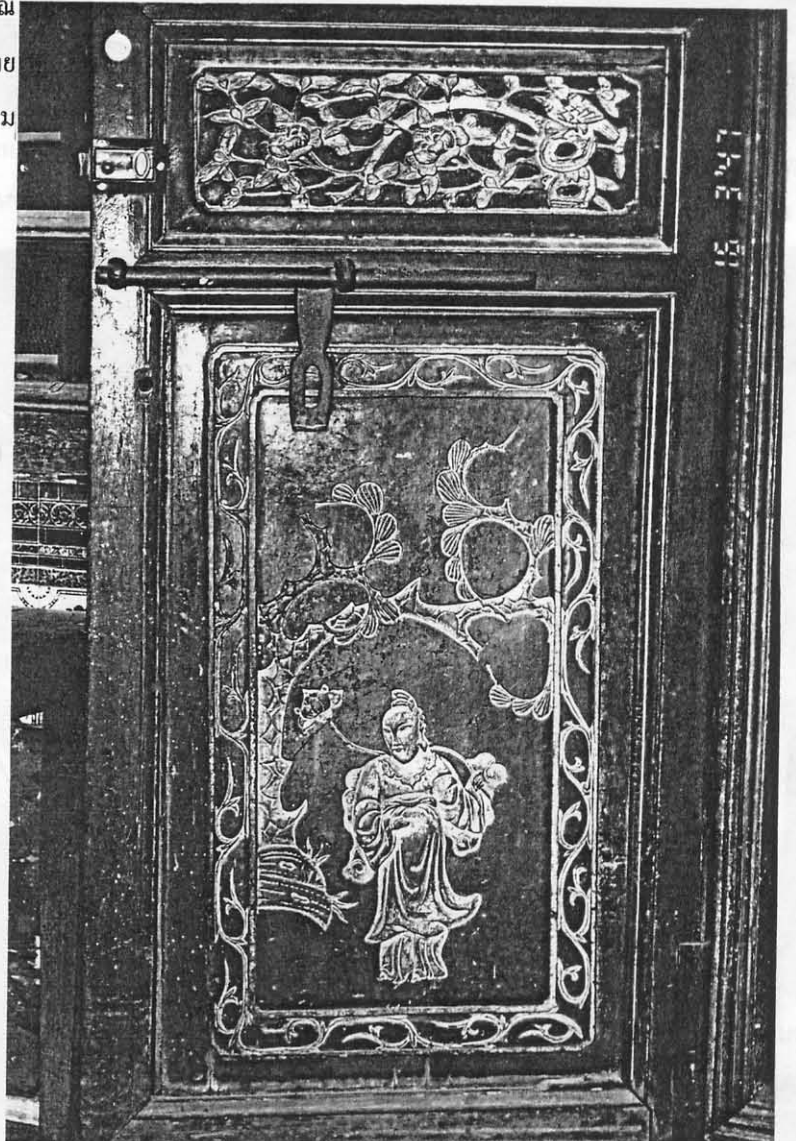

ระหว่างช่องระเบียงเหล็กคัตด้านขวาเป็นแจกันดอกไม้ ด้านซ้ายเป็นปลาคู่ซึ่งมีความหมายถึงความมั่งคั่งสมบูรณ์

อาคารหมายเลข 3

กึ่งกลางคานตกแต่งรูปสิงห์ สัญลักษณ์
การคุ้มครองชีวิต หรือป้องกันสิ่งชั่วร้าย
เดิมแต่งด้วยลายประแจจีน ลายเมฆผสม
ดอกไม้ม

บานประตูช่องล่างสุดแกะสลัก
เป็นรูปเทอเซียนกู 1 ใน 8 ของ
โป๊ยเซียน ซึ่งเป็นภาพมงคลที่
นิยมใช้ในหมู่คนจีน

อาคารหมายเลข ④

ลวดลายบนสุดตกแต่งสิ่งมงคลหลายชนิด เช่น นกเกาะกิ่งเหมย เป็ด สิงห์ 2 ตัวจับ
สัญลักษณ์ไปยัก้วย ซึ่งมีความหมายถึงการป้องกันสิ่งชั่วร้าย ถัดลงมาเป็นช่องผลทับทิม

อาคารหมายเลข ⑤

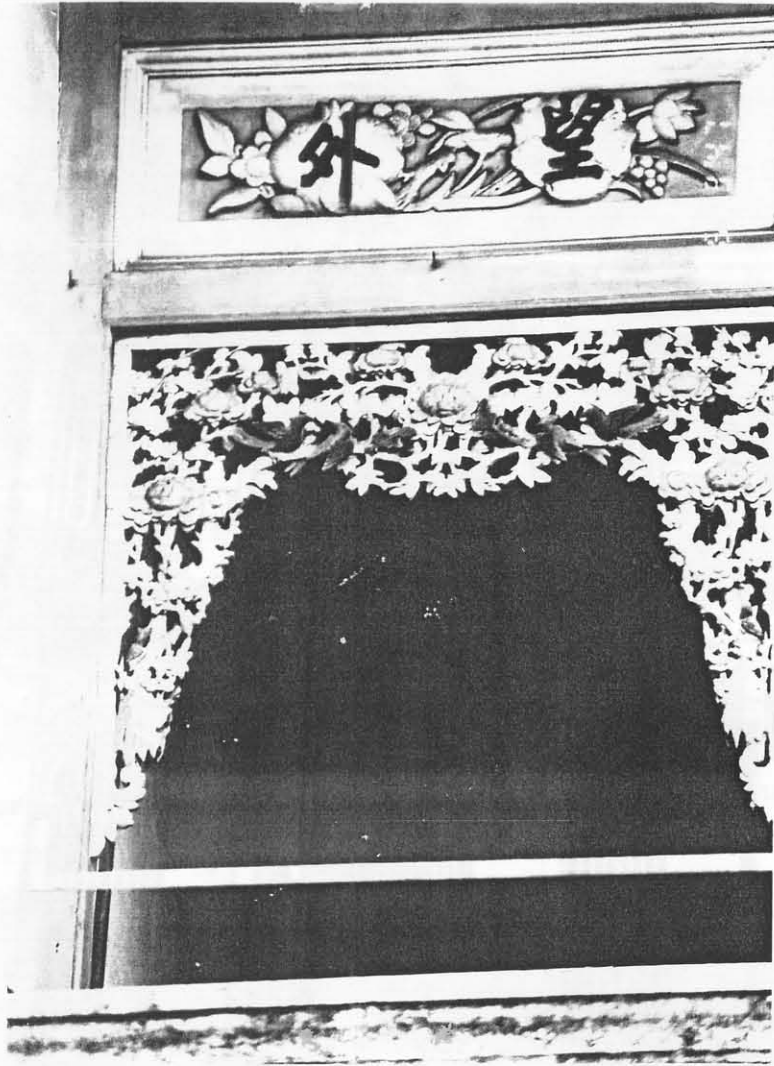
บนหน้าต่างตกแต่งลายช่อระช้ำที่ดัดแปลงจากดอกไม้ทรงระฆัง บางส่วนจัดเรียงล้อม
ช่องแสงวงกลมไว้อย่างพอเหมาะ

อาคารหมายเลข 6

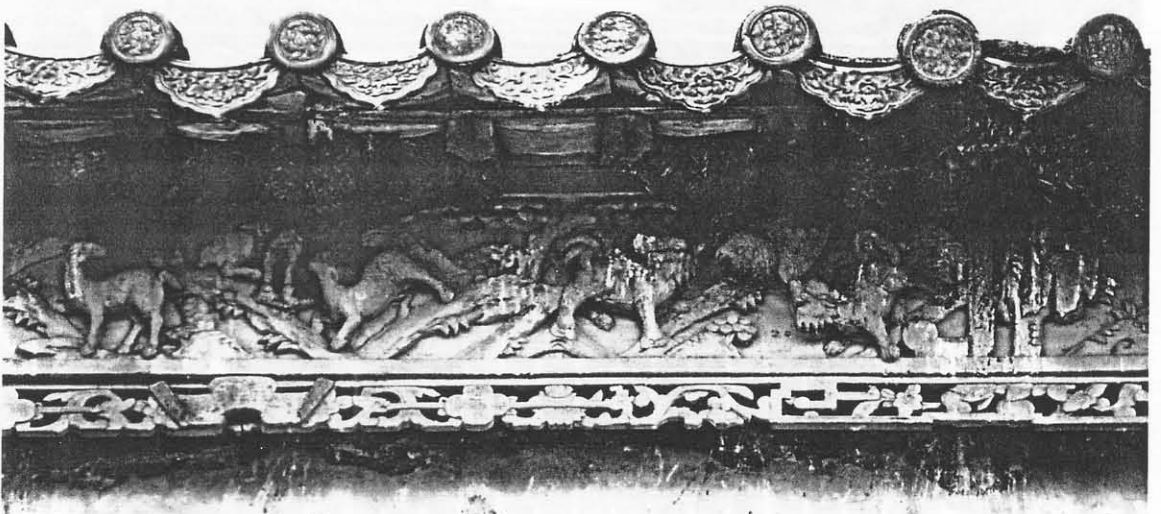
การออกแบบหน้าอาคาร และตกแต่ง
อาคารสูง 3 ชั้น ชั้นพื้นดินมีอาร์ชโค้ง
แบบตะวันตก โดยยึดแกนสมดุล แบบ
คลาสสิก ชั้นสองแผงหน้าต่างแบบจีน
ชั้นสามเปิดระเบียงและจั่วแบบตะวันตก
เสาย่อมุมตามแบบท้องถิ่น

อาคารหมายเลข ⑦

ช่องประตูแกะสลักโค้งคิ้วลายนกกกับ โบตัน
ช่องบนแกะเป็นดอกและผลทับทิม

ใต้ชายคาตกแต่งเป็นลายสัตว์ประเภทสิงห์ กิเลน กวาง นก ลายปีกกระเบื้องชายคาเป็นดอกโบตัน

อาคารหมายเลข 8

บริเวณหัวเสาตั้งแจกัน เหนือขึ้นไปตกแต่งซอระย้าล้อมรอบช่องวงกลม

อาคารหมายเลข 9

การตกแต่งด้านหน้าอาคาร ซึ่งปรากฏโดยรอบหน้าต่าง คิวโค้งที่ยกเบื้องเหนือหน้าต่างแสดงถึงการรับอิทธิพลจากมะละกา

บนสุดตกแต่งลายดอกโบตัน ถัดลงมากรอบช่องวงกลมตกแต่งลายใบพีช

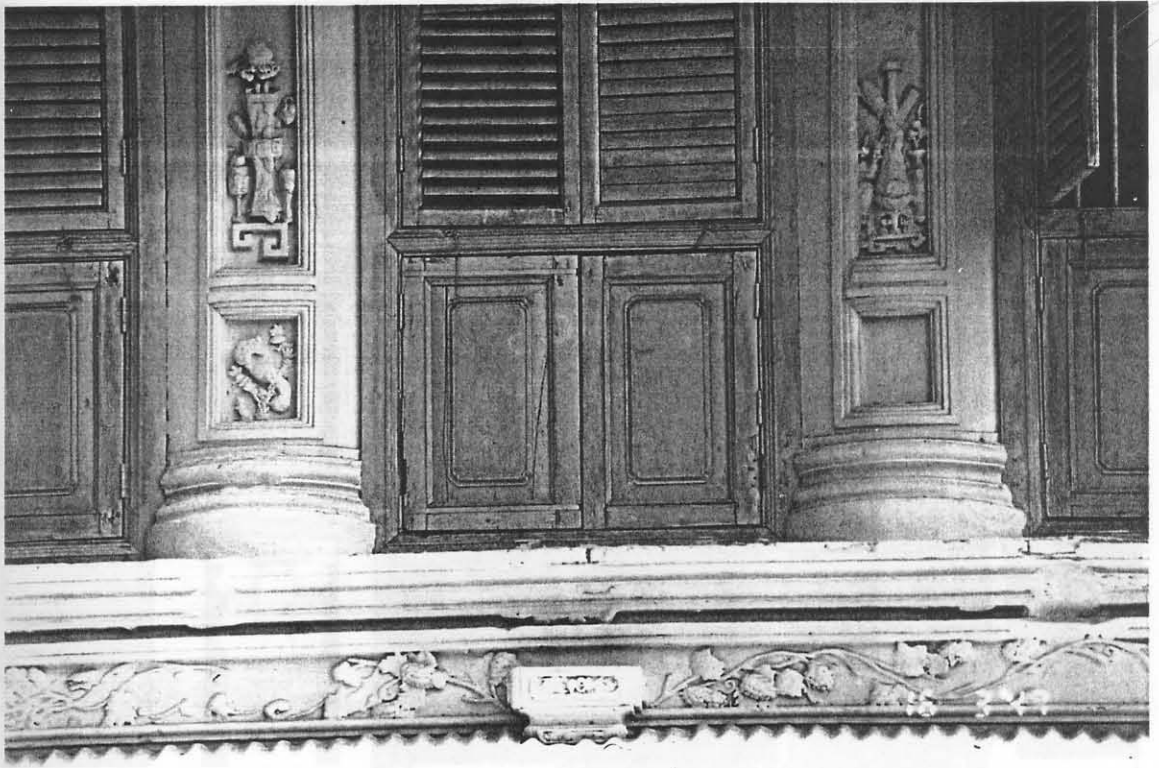

ระหว่างหน้าต่างเป็นแจกันดอกไม้

บริเวณคานใต้หน้าต่างตกแต่งลายเถาใบพีช โบตันอย่างซดซ้อยและสมดุล

อาคารหมายเลข 10

บริเวณเสาอิงคกต่างลายแจกัน ใต้หน้าต่างเป็นลายเถาอรุณ

อาคารหมายเลข 11

เหนือหน้าต่างเป็นลายสิงห์ นก แมลง ดอกไม้ ใต้หน้าต่างเป็นแจกันดอกไม้
สลับกับลายใบจู้เขียน

อาคารหมายเลข 12

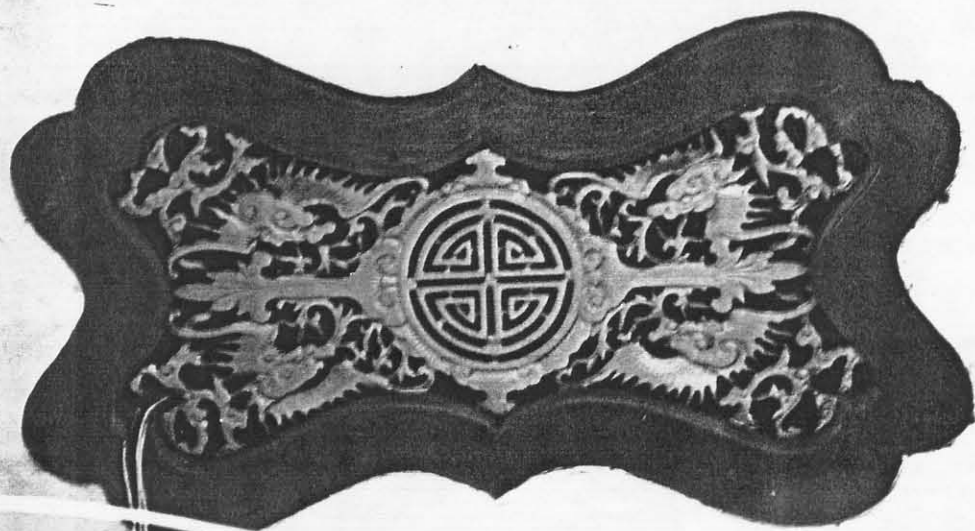
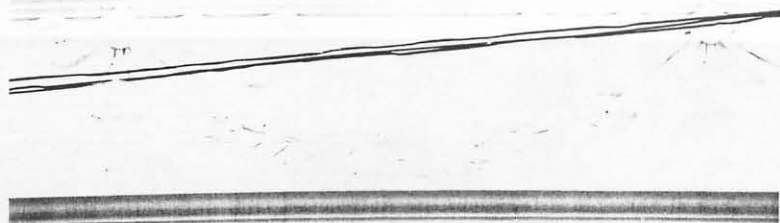
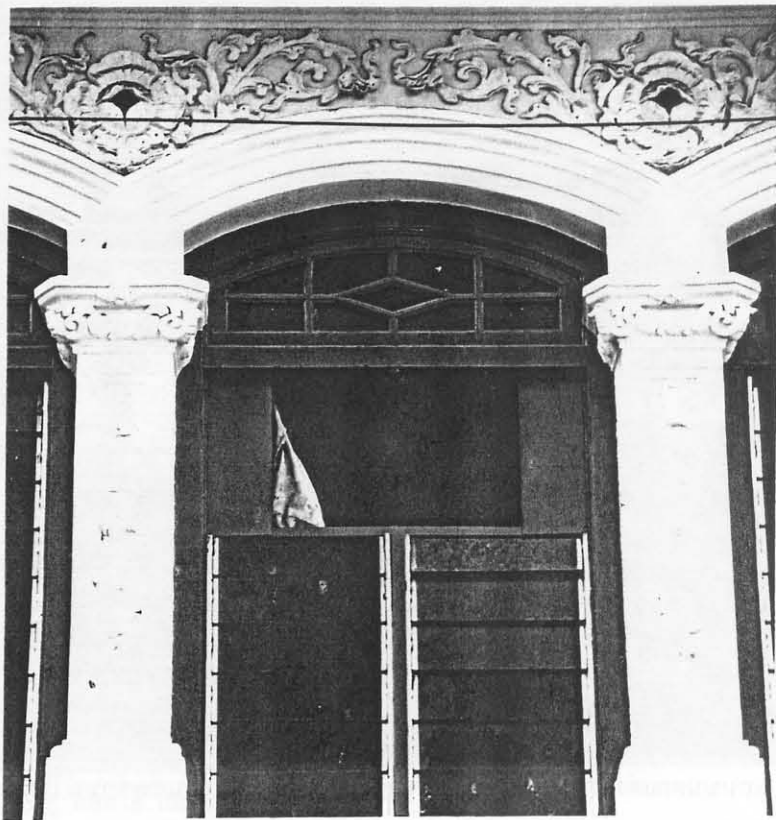
บนกรอบหน้าต่างเป็นสิ่งโตคาบคาบหน้าตรง ด้านข้างเป็นแจกันหรือกระเช้า

บนกรอบหน้าต่างเป็นสิ่งโตคาบคาบหน้าเฉียง ด้านซ้ายเป็นส้มมีอด้านขวาเป็นผลท้อ

อาคารหมายเลข 13

เหนือโค้งตกแต่งลายดอกโบตัน
โดยให้กลีบดอกแน่นช่องลมอย่าง
สละสลวย

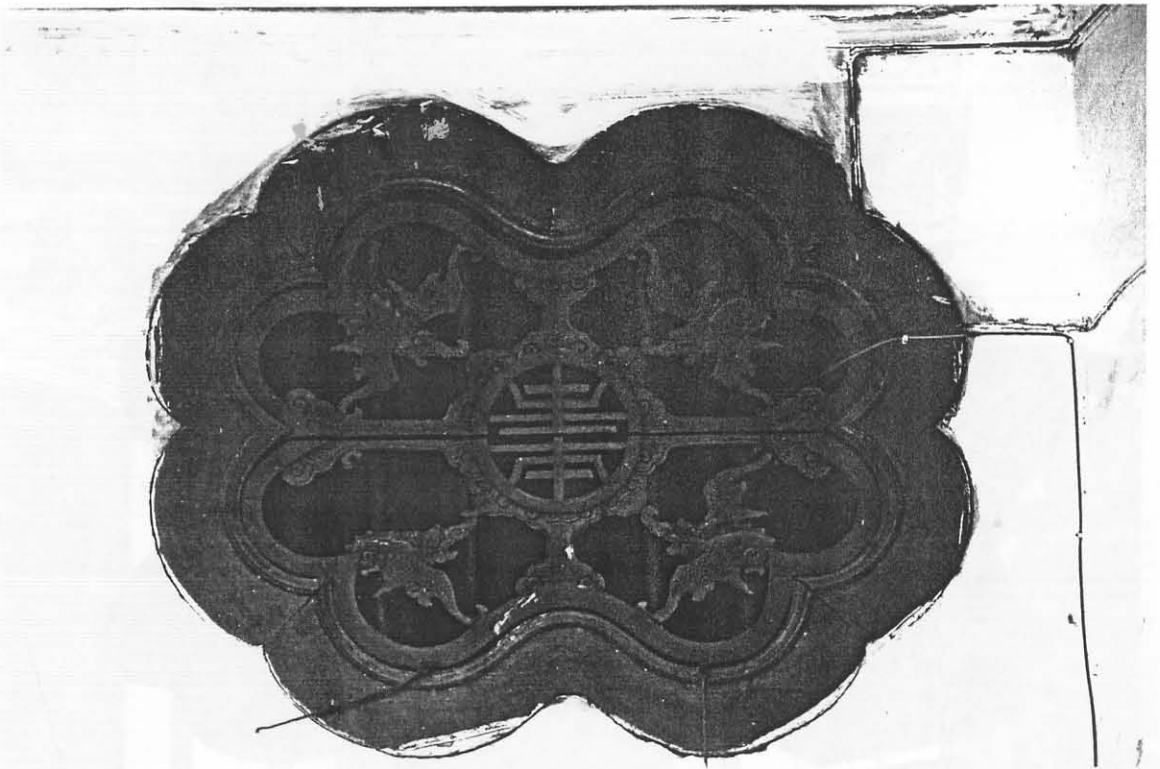

ช่องลมเหนือหน้าต่างเป็นรูปคางคาง 4 ตัว กึ่งกลางเป็นเครื่องหมายชีวิต ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับความยืนยาว

อาคารหมายเลข 14

แถบบนตกแต่งภาพนกกับดอกไม้ ถัดลงมารูปแปดเหลี่ยมเป็นสัญลักษณ์ไผ่ก๋วย
อันมีความหมายถึงการป้องกันสิ่งชั่วร้าย หรือการคุ้มครองชีวิต

ช่องแสงเหนือหน้าต่างฉลุไม้เป็นลายค้ำคาวกับเครื่องหมายชีวิต